

Slovenski dom

Štev. 217.

V Ljubljani, v soboto, 20. septembra 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Nemška vojska zasedla Kijev, prestolnico Ukrajine

Nova velika obkoljevalna bitka na Vzhodu - Poltava, 120 km jugovzhodno od Harkova, zasedena

Hitlerjev glavni stan, 20. sept. s. Nemško vrhovno poveljstvo je snoči objavilo naslednje izredno uradno vojno poročilo:

Med obkoljevalnimi operacijami, naznanjenimi danes, je bil pripravljen tudi napad na Kijev, prestolnico Ukrajine.

Po drznem zlomu utrjenih črt na zahodnem bregu Dnepra so nemške čete vdrele v mesto. Na mestnem gradu vihra od davi nemška vojna zastava.

Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo naslednje izredno uradno vojno poročilo:

Nemške čete, ki so po prehodu čez Dnjeper pri Kremenčuku nadaljevale z napadom tudi proti severovzhodu, so zasedle Poltava, 120 km jugovzhodno od Harkova.

Hitlerjev glavni stan, 21. sept. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Koncentrični napadi armadnih skupin generalnega feldmaršala von Rundstedta in generalnega feldmaršala von Bocka so privedli do nove ogromne obkoljevalne bitke, kakor je bilo objavljeno s posebnim uradnim poročilom. V zvezi s bitko pri Gomelu so velike sile pridrle do gornjega in spodnjega toka reke Desne, da bi se izsilil prehod čez reko. Odtod se je nadaljeval napad proti jugu, da bi se dosegle armade, ki so se ob Dnepru pri Kremenčuku na 120 km široki fronti na obeh straneh Dnepra vojskovali. Od 13. septembra se je združenih sil 200 km vzhodno od Kijeva izvedla. V popolnem teku je uničenje štirih sovjetskih armad, ki so to obkoljene, pri tem pa so odlično sodelovale letalske sile generalnega polkovnika Löhra in generalnega feldmaršala Kesselringa.

Bojna letala so v noči na 19. september napadla Moskvo in pristanišče Odoso z dobrim uspehom. Izbruhnile so mnogo požarov.

Sovražnik ni niti podnevi niti ponoči prišel nad nemško ozemlje.

L'Attività dell'arma aerea sul fronte russo

Berlino 19. Nella giornata del 19 settembre l'Arma aerea germanica ha continuato efficacemente la sua azione in tutti i settori del Fronte orientale. Particolarmente nel settore Sud le azioni dell'arma aerea si sono rivolte contro importanti portuali sovietici sulla costa del Mar Nero e contro postazioni di artiglieria contraerea. Durante gli attacchi effettuati dagli apparecchi è potuto lo sviluppo di vasti incendi. Il altre località gli apparecchi germanici da combattimento hanno efficacemente bombardato colonne di truppe in fuga e ammassamenti di automezzi nemici causando nuove gravissime distruzioni. Durante un attacco sono state poste fuori combattimento cinque batterie contraeree sovietiche e tre altri cannoni. Inoltre sono stati incendiati 23 treni trasporti truppe. Altri apparecchi germanici da combattimento, e da picchiata hanno attaccato in successive ondate colonne sovietiche e postazioni di artiglieria. Durante tali violentissimi attacchi sono stati distrutti complessivamente 660 autoveicoli sovietici di ogni tipo e sono pure stati distrutti 41 cannoni mentre le truppe bolsceviche subivano nuove sanguinosissime perdite.

Nesrečna smrt načelnika romunskega generalnega štaba

Budimpešta, 19. sept. s. Načelnik romunskega štaba general Joantzu je včeraj zjutraj postal žrtev nesrečnega dogodka na ukrajinskem bojišču. Ko se je vrnil z letalske nadzorstvene poti nad prvimi črtami, je stopil iz letala in hotel takoj poročati maršalu Antonescu, ki je bil na letališču. Iz nepazljivosti pa je prišel preblizu propelerju letala, ki se je še vrtel. Propeler ga je silovito tresel po glavi. Vsaka pomoč je bila zastoj, zakaj general je izdihnil po nekaj minutah. Njegova žalostna smrt je po vsej državi vzbudila živ vtis ter neskončno sožalje. General je bil znan po svojih visokih vojaških sposobnostih in skušnjah. Pred kratkim ga je kancler Hitler odlikoval z železnim križem II. razreda.

Dosedanje sovjetske izgube na ujetem moštvu znašajo nad 1.8 milijona mož. Število mrtvih je vsaj tako veliko, če ne še večje.

Sovražnik skuša pretiravati nemške žrtve. Dejansko pa znašajo po točnih ugotovitvah nemške žrtve od 22. junija do 31. avgusta 1941 pri armadi (vključno SS) 84.354 mrtvih, 292.690 ranjenih, 18.378 pogrešanih.

Letalstvo je na vzhodu do 31. avgusta izgubilo samo en del svoje mesečne proizvodnje in sicer 725 letal.

Vzhodno bojišče, 20. sept. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Na koncu drugega operacijskega razdobja je položaj na vzhodnem bojišču naslednji: na severu so Fini spet osvojili ozemlje, ki jim je bilo iztrgano po pogodbi v Moskvi. V zahodni Karelji so ustvarili možnosti za nadaljnje napredovanje, zasedbo Viborga in za približanje proti Petrogradu ob bregu Ladoškega jezera. Nemške sile so sodelovale pri akcijah v Murmansk in južneje.

Črta, ki so jo držale nemške čete na vzhodnem bojišču, je bila v glavnem naslednja: postojanke zahodno od Petrograda, Ilmensko jezero, Velikije Luki, Smolensk, Brijansk, Kijev, tek Dnepra, Odesa obkoljena.

Sovjetska razporeditev je bila razdeljena na tri oddelke: severni oddelek, ki ga drže vojske

maršala Vorošilova, srednji oddelek pod poveljstvom maršala Timošenka, južni oddelek pod poveljstvom maršala Budjenija. Po porazih v prvem in drugem razdobju je sovjetsko poveljstvo pokazalo voljo, da hoče braniti severno in srednjo fronto. Pričnano je bilo, da se bodo preostale sile maršala Budjenija z novimi četami mogle ustavljati na Dnepru slehernemu zavezniškemu pritisku. Ko se je začelo tretje operacijsko razdobje, takoj po spodletih ruski protiofenzivi ob Ilmenskem jezeru, so bili prvi vidni uspehi: popolna obkolitev Petrograda, zlom sovjetskih črt pri Kremenčuku in Kono-toku ter prehod vzhodnega Dnepra na več točkah. Velikanska bitka na Dnepru je prevrgla vse sovjetske načrte. Medtem ko čete Vorošilova in Timošenka stražijo Moskvo, so sile maršala Budjenija po porazu in skoraj uničene odprle vrata nemškim in zavezniškim oklepni divizijam za napredovanje proti Krimu in proti vsemu ozemlju vzhodno od Črnega morja, pa tudi proti rudniškim in industrijskim področjem ob Doncu in Donu. Da bi branil simbole, ki jih Petrograd in Moskva predstavljata za sovjetsko revolucijo, je Stalin odprl pot na tiste pokrajine na Kavkazu, kjer je Anglija mislila ustvariti nov hodnik za angleško in ameriško pomoč Rusiji. Položaj, ki je nastal po tem, predstavlja hud udarec za Anglijo.

Il bollettino No. 472:

Nuovo attacco inglese nell'Africa Orientale vittoriosamente respinto

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

In Afrika settentrionale sui fronti terrestri nulla d'importante da segnalare.

Nuove incursioni aeree inglesi su Bengasi e su Tripoli.

Altri due apparecchi oltre quello citato nell

bollettino di ieri sono stati abbattuti da nostre unità mercantili in navigazione.

Nell'Africa orientale l'avversario coperto da fitta nebbia ha cercato di attaccare posizioni avanzate nel settore Uolchelit; la pronta reazione delle truppe e l'efficace intervento delle artiglierie hanno posto in fuga il nemico che ha lasciato sul terreno numerosi morti.

Angleški napad v Vzhodni Afriki zmagovito odbit

Uradno vojno poročilo št. 472 pravi: Severna Afrika: Na kopnem bojišču ničesar nič posebnega.

Novi letalski poleti angleških letal na Benghazi in Tripoli. Poleg večeraj omenjenega letala so naši trgovski parniki na morju sestrelili še dve angleški letali.

Vzhodna Afrika: Sovražnik je v zaščiti goste megle skušal napasti prednje postojanke v odseku Uokefit. Odločen protinapad naših čet in pa uspešen poseg topništva je pognal v beg sovražnika, ki je pustil na bojišču mnogo mrtvih.

Sovjetski napadi na bolgarsko nevtralnost

Ruska letala kar naprej spuščajo padalce na bolgarska tla, podmornice pa izkrcavajo sovjetske agente

Sofija, 20. sept. s. Sovjetska Rusija je znova dvakrat zelo hudo kršila nevtralnost Bolgarije. Načelnik bolgarske policije je sporočil tisku, da je v noči od 13. na 14. september sovjetsko letalo metalo padalce v južno Dobrudžo. Zaradi naglega posega vojaštva in policije v Dobrudžo ter zaradi prostovoljnega sodelovanja civilistov, so vse padalce hitro našli in obkolili. Ker se padalci niso hoteli vdati, je prišlo do oboroženega spopada. Vseh pet je bilo ubitih. Na bolgarski strani je mrtve en častnik in policijski načelnik iz Dobriča. En vojak in štirje civilisti so bili ranjeni.

Sovjetski agenti so se spustili na bolgarsko ozemlje, da bi vohunili in izvajali sabotažna dejanja. Oboroženi so bili s strojnimi, z ročnimi bombami, s puškami in samokresi, nosili pa so s seboj tudi znatne količine razstreliva. Vse to orožje je sovjetskega porekla.

Načelnik bolgarske policije je sporočil tudi, da je pretekle dni sovjetska podmornica izkrcala na bolgarskih obrežjih precej do zob oboroženih ljudi ter oskrbljenih z obilnim razstrelivom in s radijskim oddajnikom in sprejemnikom. Njihova naloga je bila delati nasilja, da bi se motilo redno življenje v državi. Zaradi posega vojaških oblasti in prebivalstva je bilo mogoče sovjetske agente ujeti, preden so utegnili izvesti svoje načrte.

Sovjetska letala kar naprej mečejo na bolgarsko ozemlje padalce. Prednočnim so pri Trejni v južni Bolgariji Sovjeti spustili enajst padalcev, ki so spet bili vsestransko oboroženi in oskrbljeni z razstrelivom, da bi uničevali javne naprave. Policija in tamošnja posadka zdaj vneto iščejo enajst sovjetskih padalcev. Zaradi tega so obkolili vso pokrajino pri Trejni.

Bolgarska vlad je zaradi teh dejanj odločno protestirala pri sovjetski vladi. Vsi listi ostro obsojajo sovjetsko delovanje in zavračajo trditve šefa sovjetske propagande Lozovskega.

Knez Piemontski v Gorici

Piemontski princ v Gorici. V četrtek se je v Gorici mudil nekaj ur Piemontski princ Umberto. Popoldne se je pripeljal s posebnim vlakom in je izstopil na glavni postaji. Tam so ga sprejeli in pozdravili predstavniki vseh oblasti in mesta. Piemontski princ se je zanimal za življenje v Gorici in za razmere v krajih ob Soči. Kjerkoli se je pokazal, ga je ljudstvo silno navdušeno pozdravljalo. Proti večeru se je princ odpeljal iz mesta, prav tako navdušeno pozdravljen kakor ob svojem prihodu.

Napovedi o nemški ofenzivi proti Krimu in Kavkazu

Stockholm, 17. sept. s. Londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet« prinaša poročila po angleških listih, ki trdijo, da v turških vojaških vojaških krogih vlada prepričanje, da bo nemško vrhovno poveljstvo kmalu začelo večjo ofenzivo na vsem južnem delu bojišča od Kijeva do Črnega morja. Napadlo bo Krim iz zra-ka, z morja in s kopnega. Cilj te ofenzive bo doseči ozemlje na Kavkazu pred zimo. Ta načrt vsebuje veliko nevarnosti zlasti na morju, ker rusko brodogradništvo vedno prevladuje na Črnem morju. Nemci pa bodo vseeno tvegali ta poskus, ker da so vojaško in politično v stiski. Nemški sunek na Kavkaz bi odločujoče vplival na položaj po drugih ruskih bojiščih, če bi se Nemcem posrečilo, da bi se polastili bogatih zalog na Kavkazu ter dosegli oblast na Črnem morju. Potem bi lahko ogražali Perzijo, Irak ter ves Srednji Vzhod. Angleži bi zaradi tega morali poslati na te predele močne sile in tako oslabiti svojo vojsko v Libiji.

Il Sottosegretario croato per la propaganda ricevuto dal Duce

Il Duce ha ricevuto il Sottosegretario alla Propaganda dello stato croato ecc. Milković accompagnato dal Ministro della Cultura Popolare. — Al termine del colloquio il Sottosegretario Milković ha fatto al Duce gradito omaggio del volume dell'enciclopedia croata. — Il Duce ha quindi ricevuto il seguito dell'ecce. Milković composto dei dirigenti delle attività culturali e propagandistiche croate ed ha espresso la sua simpatia per loro e per il popolo della Croazia.

Rapporti annuali dei Prefetti al Duce

Il DUCE ha ultimato il rapporto annuale dei Prefetti del Regno. Le situazioni provinciali sono state separatamente e dettagliatamente esaminate sotto tutti gli aspetti politici economici e sociali. Il Duce ha particolarmente rivolta la sua attenzione ai servizi di distribuzione dei sussidi alle famiglie dei militari alle armi, alle condizioni delle masse lavoratrici alle situazioni alimentari ed ai problemi assistenziali impartendo precise direttive per ogni singolo settore della multiforme attività provinciale. Il Duce per molte provincie è intervenuto con diretti e immediati stanziamenti allo scopo di finanziare opere pubbliche di urgente interesse igienico sanitario o sociale. Dal complesso dei rapporti è apparso evidente lo spirito di sacrificio, il senso di disciplina, la capacità di resistenza, la volontà di lotta, la certezza di vittoria del popolo fascista. Il Duce ha poi rilevato con compiacimento l'efficace opera di collaborazione che svolgono nelle provincie tutti gli organismi del partito facenti capo ai segretari federali. Il Duce ha infine rivolto a tutti i Prefetti il suo alto elogio per l'attività da essi esplicata e per i risultati raggiunti nella direzione delle provincie.

Vesti 20. settembre

22. settembre bo v Rim dopotoval madžarski general Lajos. General se je udeleževal pri zasedanju bivše Češkoslovaške, Transilvanije in Banata, ko je letošnji pomlad med vojno proti Jugoslaviji bil v službi pri nemškem vrhovnem poveljstvu kot zvezni častnik.

Finski trgovinski minister Tanner je došel v Berlin. Obiskal bo tudi Dunaj in Bratislavo ter imel povsod trgovska pogajanja.

V hrvatskih gospodarskih krogih razpravljajo o tem, ali bi bilo koristno obnoviti trgovske zveze s Francijo.

»Milijonsko mesto Petrograd naj stori samomor?« »Stalin hoče narediti iz Petrograda gorečo ruševino« — pod takimi in podobnimi naslovi obravnava nemško časopisje včerajšnji sklep obrambnega sveta v Petrogradu, da se bo to mesto branilo kakor se ni še nikoli v zgodovini branilo nobeno mesto in da bodo Nemci, če se jim posreči vkorakati vanj, našli samo gorečo podrtino.

Iz Perzije je pred dvema dnevoma odpotovalo osebje bolgarskega in madžarskega poslanstva. Včeraj so od onod odšli tudi člani romunskega poslanstva.

V Atenah je izšla prva številka tamošnjega italijanskega dnevnika, ki se imenuje »Il giornale di Roma«.

Ameriški mornariški minister Knox je včeraj razlagal Rooseveltovo zapoved, da naj ameriške ladje takoj začno streljati na vsako nemško in italijansko ladjo, če jo srečajo. Dejal je: »Ni potem važno spraševati, kdo je prvi streljal.« Iz teh besed sklepajo, da je ameriški rušilec »Greer« sam napadel in izžval nemško podmornico, ki je spustila proti njemu torpedo.

V nemških uradnih krogih odločno zavračajo nemške trditve, da bi bilo nemško letalstvo bombardiralo egiptovski prestolnico Kairo. Bombardirano je bilo samo kairsko letališče, ki je blizu mesta.

Romunija je lani dala 1302 milijona lejev za oborožitev vojske, 1300 milijonov pa je bilo letos do 1. septembra danih podpor rodbinam bojevnikov.

V Švici se je sestavil odbor, ki bo poslal večje število zdravnikov, zdravstvenega osebja in zdravil v tiste vzhodne kraje, ki jih je zadelo vojna in koder manjka prebivalstvu ter ranjenecem vsega najpotrebnejšega.

Zasedba Grenlandije po Združenih državah dokazuje, da vodi Amerikance samo pohlep in ne kakšni vojaški ali obrambni razlogi. Na zapuščeni in zamrzni Grenlandiji so namreč zelo bogata ležišča zlata. To dejstvo je potegnili Amerikanci tja, pravi portugalski list »Republica«.

Zagreb, 19. sept. u. Policijska direkcija v Zagrebu je izdala tiraleco za štirimi uradniki zagrebške pošte in brzojavne direkcije, o katerih so dognali, da so odgovorni za atentate, ki so bili izvršeni zadnje dni v telefonski centrali. Med njimi je tudi neka žena. Razpisana je bila nagrada 100.000 kun, ki jo bo prejel, kdor bo lahko oblastem da/ kakršnekolik informacije o pobjeglih krivih.

Slovenčev koledar

to pa radi tega, ker se cene tiskarskim potrebščinam kakor tudi papirju večajo in moremo ceno koledarju obdržati le, če že sedaj nakupimo vse potrebno za tisk. V tem času boste za tako lepo in pomembno našo knjigo storili največ, če »Slovenčev koledar« naročite in predplačate!

naročite čimprej

Splošen tedenski vremenski pregled

Najnižja jutranja temperatura $+5.4^{\circ}\text{C}$ - Včeraj nizek maksimum $+13.4^{\circ}$
Lepo vreme

Ljubljana, 20. septembra. V pondeljek, 15. t. m., se je končala prva polovica tega meseca z močnim naliivom. V prvi polovici je bilo opažati nekako ritmično valovanje vremenskih pojavov. Prvi teden takorekoč je bil do 8. t. m. izredno lep, jesensko-sončen. Nato je sledil prvi, močnejši naliiv in drugi teden je bil vremensko zelo slab in spremenljiv. Dnevi v drugi polovici meseca kažejo mnogo sličnosti s prvimi septembrskimi, ko je nastopilo sicer hladnejše, toda zelo lepo in sončno vreme. Barometer se je od 761.3 mm, kakor je bilo zaznamovano prve dni v tednu, rapidno začel dvigati in je dosegel v četrtek pravečasti rekord, ki ga že dolga leta ne zaznamujejo v septembrskih dnevih, dosegel je namreč višino 773 mm, torej velikanski skok za 12 dobrih milimetrov. V petek je bil zaznamovan majhen padec in je bilo barometrično stanje jutratraj 768.7 mm. Včeraj jutratraj je bilo prav toplo, pozneje pa zelo hladno.

Zanimivo je bilo ta teden tudi valovanje dnevnih temperatur. V četrtek je bila ta mesec dosežena najnižja jutranja temperatura, ko je termometer kazal kar $+5.4^{\circ}\text{C}$, včeraj pa se je jutranja najnižja toplota dvignila kar za 5 stopinj. Dnevni toplotni maksimum se je splošno gibal ta teden med $+16^{\circ}$ do $+18^{\circ}$ Celzija.

Včeraj je vse kazalo, da se bo vreme naglo preobrnilo na deževno, vendar je zavel močan sever, ki je razgnal oblake. Včeraj, kar je zelo redko v letu, je bilo Barje brez megle in zato so mnogi napovedovali prihod deževja. Ni se enkrat

zgodilo. Vsi vremenski znaki pa kažejo, da bo letošnja jesen lepa in na dežju ne preobila in prebogata. Lahko bomo končali letošnjo vremensko bilanco z ugotovitvijo, da je bilo leto 1941 leto brez večjih vremenskih katastrof in brez nevarnih povodenjskih nepravil.

Včerajšnje vremensko stanje je bilo kratko označeno s temi-le dejstvi: barometer 768.7 mm, najnižja jutranja temperatura $+10.4^{\circ}$, najvišja $+13.4^{\circ}\text{C}$. Jutratraj brez megle, podnevi hladno in severnik. Dopoldne je veče ur vladalo vetrovno zatijše. Kakor pa je meteorološki zavod zaznamoval, je bila v mestu včeraj najvišja dnevna temperatura $+13.4^{\circ}$. Torej se je čez dan od jutranje dvignila samo za 4 stopinje.

Je tudi redkost za september, da je bil dosežen tako nizek dnevni toplotni maksimum.

Včeraj je bil zaznamovan barometrični padec, danes nasprotno se je barometer zopet dvignil, kar nam je v tolažbo, da lahko računamo na prav lepo jesensko čisto nedeljo, ko bodo lahko odhajali Ljubljančani na kratke izlete na vse strani, posebno na Dolenjsko, kjer se že pričenja veselo življenje.

Današnje vremensko poročilo kratko pravi: barometer 761.9 mm; ko je bil včeraj 768.7 mm, najnižja jutranja temperatura $+9.4^{\circ}$.

Danes je bilo izredno lepo jutro. Kmalu je sonce pokukalo izza Golovca na barjansko ravan. Prav značilno pa je, da je po Barju nekaj minut valovila nizka, ko tančica tenka megla. Znak, da bo ostalo še lepo vreme vnaprej.

L'Alto Commissario presiede la riunione del Comitato per la protezione antiaerea

Nel salone delle riunioni al Palazzo del Governo L'Alto Commissario ha presieduto la riunione del Comitato provinciale per la protezione antiaerea presente il Viceprefetto, i rappresentanti del Presidio militare e il Sindaco. Dopo la relazione sullo stato attuale dell'organizzazione ed un attento esame dei problemi posti all'ordine del giorno, l'Alto Commissario ha riassunto la discussione dando le direttive per il lavoro da compiersi nei settori interessati. Ha inoltre nominato il comitato esecutivo, presieduto dal Viceprefetto, onde concretare al più presto la risoluzione dei problemi discussi.

Il Presidente del I. N. F. A. I. L. a Lubiana

Lubiana, 20. — È giunto a Lubiana il Presidente dell'INFIL accompagnato da alcuni dirigenti dell'Istituto. Presenti il vicecomandante federale e l'ispettore corporativo il Cons. Naz. Vecchioni è stato ricevuto al Palazzo del Governo dall'Alto Commissario col quale si è intrattenuto su alcuni problemi interessanti l'Istituto con particolare riferimento all'assistenza degli operai delle vecchie provincie che si trovano nella nuova per ragioni di lavoro e per i quali è stata concordata una speciale convenzione con l'Istituto pensioni di Lubiana.

Il Cons. Naz. Vecchioni ed i suoi collaboratori hanno visitato alcuni istituti locali interessanti al loro funzionamento.

Sestanek pokrajinskega odbora protiletalske zaštite

Ljubljana, 20. septembra. V vladni palači je Eksc. Visoki komisar predsedoval sestanku pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito. Navzoči so bili tudi viceprefekt, zastopniki vojaškega poveljstva in mestni župan. Po podanih poročilih o sedanjem stanju organizacije in po podrobni razpravi o vprašanjih, ki so na dnevnem redu, je Eksc. Visoki komisar zaključil sestanek in podal navodila za delo, ki ga je na tem področju treba izvesti. Razven tega je imenoval izvršilni odbor, ki mu predseduje Viceprefekt. Ta odbor bo skusil takoj izvesti stvari, ki so o njih govorili na sestanku.

Nar. sv. Vecchioni v Ljubljani

Včeraj je prispel v Ljubljano nar. svet. Vecchioni, predsednik INFIL v spremstvu več voditeljev zavoda. Ob navzočnosti federalnega podpoveljnika Gattija in korporacijskega nadzornika inž. Masera je bil nar. sv. Vecchioni sprejet v vladni palači od Eksc. Visokega Komisarja, s katerim se je zadržal v razgovoru o nekaterih vprašanjih, ki se tičejo zavoda, s posebnim ozirom na podpiranje delavcev iz starih pokrajin, ki so zaposleni v novi pokrajini in glede katerih je bil sklenjen poseben dogovor s Pokojninskim zavodom v Ljubljani. Nar. sv. Vecchioni in njegovi sodelavci so biskali več krajevnih zavodov in se zanimali za njihovo delovanje.

Plavalci Ilirije v Rimu

Rim, 20. septembra. Ljubljanski plavalci, člani Ilirije, so včeraj jutratraj prispeli v Rim, kjer se bodo v nedeljo udeležili velikih plavalnih tekem v tamkajšnjem stadionu. So to tudi izven slovenskih meja znani plavalci Žižek, Pelhan, Močan, Loeser in Mihalek, ki so se pripeljali v Rim v družbi svojih voditeljev.

Proti poldnevno so se ljubljanski atleti podali na stadion, ki so si ga z velikim zanimanjem ogledali.

Kako se bodo na jutrišnjem tekmovalju naši plavalci držali, je kaj težko vnaprej prerokovati, vsekakor pa je gotovo, da bo konkurenca huda in da bodo storili vse, da si pribore čim boljše mesto in da bodo čim dostojneje zastopali slovenski plavalni sport.

Nedeljski izletniški vlak do Trebnjega

Ljubljana, 20. septembra. Zaradi vedno večjega nedeljskega navala na vlake dolenjske proge bo v nedeljo 21. septembra vozil nov par potniških vlakov na progi od Ljubljane do Trebnjega na Dolenjskem. Odhod vlaka je ob 7.51, s prihodom v Trebnje ob 9.43. Redni vlak, ki vozi do Rosalnice, pa bo odhajal iz Ljubljane ob 8.10.

Na povratku bo nedeljski potniški vlak odhajal iz Trebnjega ob 19.50. Oba potniška vlaka se bosta ustavljala na vseh postajah.

Židovska ulica pokrita

Ljubljana, 20. septembra.

Židovska ulica — ime spominja na pekdanji židovski geto, ki je bil tu pred dobrimi štiristo leti — je najožja ljubljanska ulica s prometom. Kjer koli je bil v kakšnem evropskem mestu židovski geto, povsod so bile ulice vedno ozke. Židje, ki so jim bili določeni posebni mestni deli, niso smeli namreč graditi izven njega, zato so v getu gradili tem tesneje. Ta tesnoba je ostala v Ljubljani do današnjih dni tudi v Židovski ulici, kjer seveda ni več Židov. Sedaj prenavljajo zunanjsčino Kosove hiše ter so zidari postavili oder. Ulica pa je zelo prometna ter so morali zato zidari ob odru postaviti za silno leseno streho, tako, da je ta del Židovske ulice prekrit in hodijo ljudje torej po tej ulici pod streho. Vozni promet je seveda v tej ozki ulici nemogoč in tudi kolesarji morajo z vozil, kadar gredo skozi to ulico.

Kolesa na dijaškem sejmu

Ljubljana, 20. septembra.

Letošnji dijaški sejem na Bregu se v nemcem močno razlikuje od dijaških sejmov v prejšnjih dobah, tako od tistih, ko so prednamci prodajali in kupovali knjige na Vodnikovem trgu, pred nekdanjim gimnazijskim poslopjem, ki je tam stalo, pa tudi od tistih, ko smo se mi barantali na Krekovem trgu in od onih, ki se sedaj tudi že odrasla mladina prodajala in kupovala pred klasično gimnazijo. Dijaški sejem predstavlja namreč hkrati tudi čudovito zbirko koles. Prav navaden prizor je, da privihra na kolesu recimo kakšna četrtosolka in že kar s kolesa vpije: »Za petol« in podobno. Fantje pa seveda, kakor sploh ne znajo peš, skoraj vse se pripelje na kolesu in je že kar izjema, ako pride kdo, ki nima kolesa. Dijakji imajo stražo med seboj nekako organizirano in so na tem sejmu baje tatvine koles nemogoče. Eno pa je gotovo: celo na živilskem trgu niti ob tržnih vihih ni toliko koles zbranih, kakor tu, ko prednjaajo in kupujejo dijaki. To je tudi najboljše znamenje, da smo v resnici narod na kolesu, kar velja zlasti za mladino. Na dijaškem sejmu imajo seveda prav dober zaslužek tudi prodajalci sladoleda, sadja, zlasti pa melon.

Vsem naročnikom »Slov. doma«!

Prihodnji teden bomo našemu časopisu priložili položnice, s katerimi nakažite naročnino za »Slovenčev koledar«. Naučite se položnice izpolnjevati, da ne bo zmed. Na vsaki položnici bomo mi sami označili, da je to za nakazilo »Slovenčevega koledarja«, torej porabite položnice, ki jih boste v našem časopisu prejeli prihodnji teden le za nakazilo naročnine za »Slovenčev koledar«, ki je 11 lir. Koledar naj vsakdo naroči vnaprej, da bomo vedeli določiti število naklade.

Koledar bo obsegal čez 200 strani tako velikega formata, kakor je polovica »Slovenca« (23.5 x 30.5 cm). Vsebinsko koledarja bo bogata; v njem bodo notranje politični, znanje politični, gospodarski pregled, številni koristni članki za našega kmeta, delavca, številne tabele, ki so koristne v gospodarstvu, gospodinjstvu itd. Poleg vsega bo v koledarju lepa povest, številni drugi zabavni, razvedrilni, leposlovni spisi. Koledar bo gotovo najzanimivejša letošnja slovenska knjiga in zato naj jo naroči vsak bralec naših časopisov. — Kdor bo naročil koledar, bo dobil v dar lepe domače jaslisce, delo akademskega kiparja Goršeta: »Z jasliscami bo prejel številne pastire, ovčke« sv. Tri kralje, tako, da bodo te jaslisce res pravo središče naših družin o Božiču.

Naročite »Slovenčev koledar« takoj, ko prejmete položnico! Ne odlašajte niti dneva, da ne bo prepozno!

Glasbena akademija. Pouk na srednji glasbeni šoli se vrši tako, kakor je bilo objavljeno v izveščju. Oglas glede početka šol, ki je bil objavljen v dnevnikih, se ne tiče Glasb. akademije.

Solske knjige. Starši se opozarjajo, naj z nakupom šolskih knjig počakajo, ker bo organizacija knjigarnarjev v dnevnikih pravočasno objavila seznam šolskih knjig, ki bodo od prosvetnega oddelka Civilnega komisariata za bodočo šolsko leto potrjene.

Opozarjamo na razpis sezonskega abonmaja za Dramo in Opero. Priglasje sprejema Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. — Natancnejši razpis je izšel v vseh časopisih dne 18. t. m. Prijava abonmentov bo: za lanske letošnje abonente od petka 19. t. m. dalje do včetrši 22. t. m. (tudi v nedeljo dopoldne), za nove abonente od 23. t. j. od torka dalje. Pričetek sezone je predviden v Drami za 27. september, v Operi za 1. oktober. Priglasje sprejemajo v veži dramekega gledališča od 10. do 12. in od 15. do 17 ure.

Prošnje za cement še vedno prihajajo na mestno poglavarstvo in zato opozarjamo zainteresente, da mestna občina nima več cementa na razpolago ter so zato vse take prošnje popolnoma neuspešne.

Najpotrebnejše, kar je treba vedeti o krompirju

Ljubljana, dne 20. septembra.

Čas izkopavanja krompirja je tu. Na poljih je živahno, kmetje že zgodaj jutratraj hite na polja. Zemljo orjejo in novi krompir pride na dan.

Izkopavanje krompirja

Ko je krompirjevka porumenela in ovenela, se posuši, in ko ne tvori več škroba, je krompir dozorel. Če ostane krompirjevka iz kakršnega koli vzroka dalj časa zelena, je priporočljivo, da jo pokosimo, ker potem gomolji prej dozore.

Pri izkopavanju krompirja se že na polju odberejo debeli gomolji za prehrano ljudi, torej za trgovino, srednji za seme in drobni za krmo ali pišč. Pri izkopavanju je seveda treba paziti, da gomoljev ne ranimo, ker so taki potem le še za krmo.

Navadno izkopavamo krompir s plugom. Pri tem načinu pa ostane veliko gomoljev v zemlji, ker jih plug kar sproti zasuje. Zaradi tega se mora njiva še pobranati, ker se pri tem dobi še mnogo gomoljev iz zemlje. — Za izkopavanje krompirja porabljamo poseben plug, s katerim hitro delamo in tudi gomoljev ne ranimo. Izkopavanje je tem popolnejše, čim lažja je zemlja pri primerni vlagi.

Shranjevanje krompirja

Preden se krompir spravi v shrambe ali pod-sipnice, ga je treba očistiti vsake zemlje, ki se ga drži, nato posušiti, posebno, če je bil izkopen v mokri zemlji ali ob slabem vremenu. Zemljo je najlažje odstraniti na ta način, da gomolje kotamo po deskah. Če gomolja ne odberemo na nji-vi, ga odberemo ob tej priliki ali z ročnim odbiranjem ali pa s posebnim strojem za odbiranje krompirja.

Krompir shranjujemo v shrambah, kletah ali pod-sipnicah. Tudi z ozirom na kaljivost je treba gledati, kje bomo krompir shranili čez zimo, do prihodnjega krompirja. Ker ima toplota pri shranjevanju velik pomen, naj toplota v shrambi ne presega 8 stopinj Celzija, a naj tudi ne pade pod 0 stopinj Celzija.

Gomolje je treba spraviti tako, da ne zmrznejo in ne zginejo. Dokazano je, da izgube gomolji na teži največ v začetku, ko jih spravimo, izguba teže pa se manjša proti spomladi. Krompir izgubi na teži vedno več, kadar je vreme toplejše.

Prostori za shranjevanje morajo biti suhi in hladni, da se prepreči prezgodnje kaljenje, urejeni morajo biti tedaj tako, da je v njih vedno stalno enaka toplota, pri kateri gomolji ne kale in tudi ne zmrznejo.

Če poženejo gomolji v shrambi klice, se te pri odbiranju za saditev polomijo, s čimer se izgubi mnogo hranilnih snovi. Izgubijo pa se pri tem tudi najboljše ovesce, ki poganjajo močne in zrastle klice, iz katerih se razvije potem močna in odprna rastlina.

Gomolji morajo biti nadalje shranjeni v takih prostorih, kjer je izhlapevanje vode zaradi stalne toplote nemogoče. V take namene so najbolj pri-pravne pod-sipnice.

Pazite, kakšen krompir boste izbrali za seme!

Krompir, ki dela mlade, ni za seme. Kako pa se pozna takšne vrste krompir? Ta pojav se lahko

pokaže že v zemlji ali pa v shrambi. Če po daljši suši nastopi vlažno vreme, poganja v zemlji nove gomoljčke. Poleg na pol razvitih ovesce na gomoljih se začnejo gomolji na novo razvijati, zato postanejo rogljičasti, ali pa se iz ovesce naredijo povsem novi gomoljčki, ki ostanejo drobni kot lešniki in se seveda tvorijo na škodo ostalega gomolja. Isti pojav opazujemo tudi pri krompirju v skladišču ali v kletih, kjer se pretvarjajo ovesce v drobne gomoljčke, namesto da bi gomolji tvorili iz ovesce krepke cime.

Tudi krompir, ki prezgodaj tvori klice, ni dober za seme. To prav za prav ni napaka na krompirju. To je napaka lastnika, ki ga pusti prezgodaj kaliti. Pri nepazljivosti pa naredijo gomolji vrvcam podobne klice. In ker morajo te klice pred saditvijo odstraniti, gredo zaradi tega glavna ovesca v izgubo in z njimi velik del hranilnih snovi, ki so potrebne za razvoj mlade rastline. Ker mora imeti semenski krompir vse dobre lastnosti in mu je treba te tudi ohraniti, je treba pač paziti na to, da ne skali prezgodaj. Shraniti ga je treba toliko na hladnem, da se zbudijo oko tik pred saditvijo, ker bi sčasoma opešal v vseh svojih dobrih lastnostih.

Prav tako kakor navedeni dve vrsti krompirja nista za seme, tako tudi ni krompir, ki se odlikuje po nitavosti.

Veslači in jadralci na Ljubljani

Ljubljana, septembra.

Kopalna in plavalna sezona na prostem je že zdavnaj za nami, če izvzamemo tiste bele vrane, ki se kopljejo vedno, tudi tedaj, kadar vođa pokriva ledena skorja in ki jo morajo preleteti, da pridejo do vode. Pač pa je na Ljubljani še vedno v polnem razmahu čolnarjenje. Še več, sedaj, ko so se umaknili kopalci z Ljubljane, se čolnarji tem bolj uveljavljajo, ker je voda tako rekoč vsa njihova. Prav za prav je moral priti šele sedanj rod, ki je odkril, da je Ljubljana krasna reka, nalašč primerna za veslaški in tudi jadralni rod. Še pred leti si videl morda kak neroden težek čoln, ki sta ga morala poganjati najmanj dva veslača, dandanes je to vse drugače. Dolgi in vitki ozki športni čolni gospodarijo na reki, vmes pa se smučajo še hitrejši čolniki, ki jim pravijo sandolini in ki se poganjajo samo z enim veslom z dvema lopaticama. Seveda so sandolini samo za enega športnika, medtem ko jih gre v dolge športne tudi po dvoje in več, kakor je pač čoln dolg.

Popolnoma so izginili z Ljubljane motorni čolni, pač zaradi tega, ker je treba varčevati z bencinom. To pa je veslačem kar všeč, ker jim motorni čolni ne delajo prevelikih valov. Pač pa so se pojavile na Ljubljani po deset in deset-lehji zopet jadrnice, to je mali čolni z razpetimi preprostimi jadri, ki jih krmarijo prav spretno sučejo, tako, da jadrnice ob kolikšak ugodnem vetru veselo plujejo po vodi. Seveda se športniki upajo tudi v Gruberjev prekop, tja do zatvorsnice, jadrnice pa ne gredo za njimi, temveč se rajši drže mirnejše Ljubljane, zlasti širokega razvodja okol Špiče. Tako si je sedanja mladina našla drzno in prijetno zabavo na vodi in odkrila lepote, ki jih nudi Ljubljana.

»Pa jo pokličite!«

»Še nekaj moram povedati! Če bi deklet kdaj grede iz cerkve govorilo s pekovim sinom iz Trga, je to z mojim vedenjem in dovoljenjem. Že za mlada sva ju s pekom namenila, da bi se vzela. Felicijan je edinec in dobi danes ali jutri očetovo pekarijo!« je razodel mlinar svoje načrte in odšel po hčer.

Dietmut je bila lepe rasti, cvetočega zdravja in dolge trepalnice nad rjavimi očmi so ji dajale sanjav izraz in jo delale privlačno. Gospe se je s svojimi vpludnimi odgovori prikupila in jo je takoj sprejela za sobarico.

To se je zgodilo pred tremi leti, ko je bil na gradu še pater Modest in se je Adalbero učil brati. Dietmut je med poučevanjem sedela večkrat s svojim šivanjem tam ob strani in ker je bila bistre glave, se je mimogrede naučila brati. Ko je pater Modest to opazil, je potem učil obenem z Alberom še njo pisati. Z novim znanjem se je še bolj prikupila gospodi, ki jo je že tako cenila zaradi njene urnosti pri delu in lepega vedenja. Spala je zgoraj v sobi pri oskrbnikih, zaradi česar so ji bile druge deklet nevoščljive. Ob velikih praznikih je jezдила gospoda navadno k pridigi in veliki maši v Osoje. Medtem ko je morala druga služkinčica k zgodnji maši v Trg, sta bili oskrbnica in Dietmut vedno med onimi, ki so spremljali gospodo.

Felicijan je bil presrečen, ko je ob velikih praznikih videl Dietmut in jo je smel spremljati po maši od osojske cerkve do grajskih vrat. Čeprav je bilo to redko, je bil ponosen, ko je stopal ob svoji lepi izvoljenki in mislil, kako bo lepo, ko prevzame po očetu pekarijo in se bo mogel poročiti. Potrpečljivo je čakal na ta čas, ona pa še lažje, ker prave ljubezni še ni poznala. Z mirnim srcem je gledala Felicijana, ker je že od mladega slišala, da bo njegova, in ni imela tedaj kaj ugovarjati.

Tako je bilo z njo, ko je bil še pater Modest na gradu. Po njegovem odhodu se je začel Oton vse bolj zanimati za sadno drevje in cvetlice, za povrtnino pa ni imel ne veselja ne časa. Ker

je bila Dietmut pri slehernem delu pridna, spretna in preudarna, so ji prepustili tudi skrb za sočivje, ne da bi jih kaj skrbelo pogosto shajanje z Otonom. Zanašali so se, da ponosni in pobožni Oton ne pride od tega, da bi bil s sramežljivo in ponižno deklelo prepiran.

Pa so se uračunali.

Oba sta bila lepa in oba v letih, ko postajata sree najbolj nemirno. Čim večkrat sta se videla, tem več so govorile oči. Dietmut je vztrepetala, ko jo je končno nekega dne prišel Oton za roko in ji dejal, da brez nje ne bo mogel živeti. S povešenimi očmi ga je lepo prosila, naj je ne vznemirja, da ne bi morala kot nehalna ležnica s sramoto z gradu, naj pomisli, da je že zaobljubljena in da ni zanj. Ko je nato spet dvignil roko v prisego, kako jo ljubi, je zbežala...

Poslej je opravljala svoje delo na vrtu, ko je šel Oton na lov ali ribarit ali ko je bila gospoda pri obedu ali jutratraj navsezgodaj. Težko se je premagovala in trpela. Postala je zamišljena in njenega veselja je bilo konec. Ni si mogla kaj, da ne bi primerjala Otona in Felicijana, ki je bil sicer dober, a boječ in s svojimi zmursenimi črnimi lasmi nad nizkim čelom in s topim nosom kar nič lep. Poznala je nizko izbo z vlažnimi stenami pri peku in nič več je ni mikalo, da bi živela v njej in še garala na polju. Srečna bi bila, če bi mogla ostati vse življenje na gradu in ljubiti s tiho ljubeznijo v dnu srca Otona, ki jo ima rad, ne da bi se kdaj kaj pregrešila.

Tako je mislila in se ni zavedala, kako je postajala njena ljubezen od dne do dne bolj strastna.

Felicijan je prišel vedno v osojsko cerkev, kadar koli je mislil, da bo tam našel gospoda z Dietrichsteina in z njo tudi Dietmut. Vesel je bil, čeprav je deklet bilo ob povratku iz cerkve vedno bolj redkobesedno in se ji je tako mudilo, da ju je oskrbnica Jera ni mogla dohajati.

J. N. VOLKHAMER OSOJANI Z GODOVINSKI ROMAN

Dietmut je bila mlinarjeva hči z Jezerskega potoka. Mlinar je bil podložnik osojskega samostana. Dolgo je že tovoril z oslom od časa do časa na grad Dietrichstein, ki ga je zalagal z moko. Tako je prihajal tudi v samostan in druge gradove in bil znan in premožen mož. Nekega dne je prišel na Dietrichstein brez moke in brez osla in želel govoriti z gospo.

»Milostna gospa,« je začel, ko so mu dovolili k njej, »ne za-merite, nekaj bi vas ponižno prosil. Zena mi je umrla in mi je zapustila dva otroka. Hči Dietmut je v sedemnajstem letu, sin Miha pa v devetem. Kar jih je bilo vmes, so pomrli in so zdaj dobro spravljeni. S sinom nimam težav, saj ga še lahko uporabi-m za to in ono in raste, da je veselje, za dekleta se pa bojim. Saj ni, da bi govoril, a res je le, da nosi za vso okolico zvonec.«

»Kaj naj pa to pomeni?« je vprašala gospa Berthilda.

»No, to pač veste, da obesimo najlepši kravi zvonec,« je po-jasnil mlinar. »Pa so tod razdivjani fantje in tudi objestni go-spodje, a mene včasih po cel dan ali tudi dva dni ni doma in pu-stiti deklet samo v mlinu, je nevarna reč. Zato bi jo rad spravil v kako dobro hišo služiti, najrajši k vam, milostna gospa. Šivati zna in presti in tkači in bogaboječje smo jo vzredili.«

»Le pripeljite jo, da jo bom videla!«

»Je že spodaj na dvorišču.«

Zavod za strojništvo izpopolnjen

Ljubljana, 19. septembra.

Lepo novo poslopje Zavoda za strojništvo — kjer se zbirajo do malega vse ustanove naše tehniške fakultete — je že dolgo dovršeno. Zadnje tedne pa so zavod tudi v notranjosti lepo opremili, vse sobane pobelili, tla parketirali, napeljali vodo, telefon in druge napeljave, potrebne temu zavodu. Zavod bo imel seveda lasno telefonsko centralo, ki je tudi že montirana.

Glavna skrb, ki je vodila neumornega vodjo Zavoda za strojništvo, univ. prof. inž. Lobeta, pa je bila notranja oprema, zlasti oprema s stroji, ki so zavodu nujno potrebni za demonstracije in praktično izvajanje teorije. Predvsem je važen tehnološki laboratorij. Pod vodstvom inž. Lobeta je bilo v laboratorij montiranih 18 velikih strojev, kakor strožnice, strojev za rezkanje, vrtnje, ekobelnice, brusilni stroji. V laboratoriju je bil montiran tudi velik dvigalni žerjav z mačkomo, ki bo vodil žerjav. Žerjav teče po stropu vse dvorane. Tehnološki laboratorij je v glavnem traktu zavoda ob Aškerčevi cesti.

V stanskem traktu ob Murnikovi ulici pa je urejen velik kalorični laboratorij, opremljen s keramičnimi ploščami in tlakovcem s posebnimi ploščicami iz klinkerja. Tu bosta urejeni dve parni turbini, dva električna generatorja in parni stroj na bat. Montirali bodo tudi jeklene plošče za pre-

izkušanje večjih pogonskih strojev. Tudi v kaloričnem laboratoriju je montiran velik tekoči žerjav. Vse te naprave, razen elektromotorja, so bile izdelane v lastni režiji pod vodstvom inž. Lobeta. V prihodnjih dnevih dobí zavod tudi moderen parni kotel, ki bo postavljen v veliko kotlarno ob kaloričnem laboratoriju.

Urejeni sta dve moderni predavalnici za akademike, ki imata sedeže kakor v amfiteatru, namreč drugača za drugim se dvigajočega, sedeži sami pa so zaklopni. Predavalnici imata vsaka moderen projekcijski aparat.

Zavod ima seveda tudi vse polno manjših tehničnih naprav, ki omogočajo deloma lažje delo v laboratoriju, večje ugodnosti za predavatelje in za slušatelje, hkrati pa služijo tudi za študijski predmet.

Ljubljana je s tem dobila novo znanstveno ustanovo, na katero more biti naše vseučilišče s tehniško fakulteto v resnici ponosno. Glavna zasluga pa gre predvsem Visokemu komisariju ekske. Grazioliju, ki je s svojo naklonjenostjo in uvidenostjo omogočil, da se pred leti začelo delo ni prekinilo, temveč se je prav sedaj tako uspešno končalo. Akademiki tehniki, ki bodo prihodnje dni stopili v Zavod za strojništvo, bodo nad vse prijetno presenečeni na tako izvrstno in velikopotezno opremljeni zavod.

Blago, ki bo razstavljeno na Ljubljanskem velesejmu

Razstavljalcev bo 600, od teh iz Ljubljanske pokrajine 200

Ljubljana, 20. septembra.

Na ljubljanskem velesejmu bo razstavilo okrog 600 razstavljalcev. Od tega jih bo iz Ljubljanske pokrajine okrog 200, ostali pa so iz starih pokrajin Kraljevine.

V glavnem bodo razstavljali proizvodi tvorili tele blagovne skupine:

Strojna in kovinska industrija: Ljubljanska pokrajina: Avtomatski brusilni stroji, nožarski izdelki, zaponke, ričnice za čevlje, vijaki, razni pločevinski izdelki, brusilni stroji, transmisijski deli, pile in rašpe, cestni požiralniki, turbine, pokrovi, armature in metalurški izdelki, pasarski izdelki, kotli, kovnostiskarski izdelki, litoželezni izdelki, kotli za pranje, črpalke, pralni stroji. — Ostale pokrajine: Stroj za predelavo čistilnih olj, kuhinjski in drugi praktični stroji, jeklarska industrija in plavzarstvo, generatorji na ogelni plin, prenosne žage, pisalni, računski, seševalni stroji in pribor, naprave za avtomatno varjenje, blagajniški registerji, krogični ležaji, orodja za vdelavo v kovino in les, kovinske zadržke za vsakovrstno uporabo, hidravlične naprave, centrifugalne črpalke, vodovodni instalacijski material, žica.

Fina mehanika, fotografija, radio: Ljubljanska pokrajina: Geodetski aparati, instrumenti za merjenje, radio-aparati. — Ostale pokrajine: Instrumenti za oftalmologijo, avtomatične signalne naprave, mikroskopi, očala in aparati za preciziranje, daljnopisni aparati, znanstveni aparati, topografski instrumenti, fotografski, radiografski in kinematografski aparati, radio-aparati.

Elektrotehnika: Ljubljanska pokrajina: Masažni in obsevalni aparati, električne industrije, peči, elektromotorji s priborom, električne avtomatske varovalke za motorje, radio itd. — Ostale pokrajine: Ventilatorji, vibratorji, izolirni predmeti, električne žage, električne črpalke, električni stroji, sesalke, električne naprave za ladje, železnice in industrijo.

Kurjava: Ljubljanska pokrajina: Peči, štedilniki, pločevinaste peči, premog, fotografski posnetki raznih rudniških naprav. — Ostale pokrajine: Plinski likalniki in peči za kopalnice, štedilniki, pečice, tekoča in plinasta goriva.

Avtomobil, motorna kolesa, bicikli, vozovi: Ljubljanska pokrajina: Bicikli, otroški vozički. — Ostale pokrajine: Avtomobili, motorni vozovi, motorni furgoni, avtomobili na tri kolesa, motorna kolesa, bicikli.

Poljedelski stroji in orodje: Ljubljanska pokrajina: Razni poljedelski stroji. — Ostale pokrajine: Razne vrste poljedelskih strojev in orodja.

Lesna industrija in pohištvo: Ljubljanska pokrajina: Pohištvo, razni izdelki v narodnih motivih, dvojna pogrezljiva okna, tapetniški izdelki, sodi, kadi, lesene peče in drugi izdelki, stoli, upognjeno pohištvo, rolete, umetni lesni izdelki, spo-

minki, suha roba. — Ostale pokrajine: Pohištvo, oprema šol.

Tekstilna industrija in konfekcija: Ljubljanska pokrajina: Nogavice, pletenine, raznih vrst pliši, zavese, preproge, brisače itd., platnene zavese, raznovrstna platna, predivo, tkanine itd. — Ostale pokrajine: Nogavice, dežni plašči, gumasta konfekcija, umetna in naravna tkiva, tkanine iz bombaža, lanu in konoplje.

Čipke, veznine, ženska ročna dela: Ljubljanska pokrajina: Slovenska ročna dela, čipke, veznine. — Ostale pokrajine: Razne veznine.

Usnje in konfekcija usnja: Ljubljanska pokrajina: Čevlji, aktovke, kovčki, razne vrste usnja, usnjena galanterija, torbarski izdelki. — Ostale pokrajine: Usnje, sedlarski in jermenarski izdelki, čevlji.

Pisarniške potrebščine: Ljubljanska pokrajina: Pisalni stroji. — Ostale pokrajine: Nalivna peresa, pisarniški stroji, trakovi za pisalne stroje in razne potrebščine, računski stroji, razmnoževalni stroji.

Kemična industrija: Ljubljanska pokrajina: Parfumerija, kozmetika, pralni prašek in čistila sredstva, klet, želatina, umetna gnojila, krmila, kisik, kreda, kemično-farmaceutski izdelki, kemični pripomočki za tekstilno in usnjarsko industrijo. — Ostale pokrajine: Gumasti izdelki, farmacevtski preparati, gnojila, sredstva proti škodljivcem, cepiva, najraznovrstnejši kemični izdelki.

Zivilska industrija: Ljubljanska pokrajina: Čaj, žitna kava, razna hranila, mlečni izdelki, kvas, karamelo, čokolada, kavni dodatki, surovine in proizvodi iz riža, Dia-slad, bonboni, pecivo, marmelada, sadni sok, jušni ekstrakti. — Ostale pokrajine: Maslo, sir, mleko, prekajeno meso, konzerve, konjak, likerji, mineralne zdravilne vode, vino, sadje, povrtnina, marmelada, namizno grozdje, penec in sortirana vina, mlečni izdelki, kandirano sadje.

Stavbarstvo: Ljubljanska pokrajina: Razni gradbeni material, betonski izdelki. — Ostale pokrajine: Specialna opeka za zidavo in oblaganje, vsakovrsten stavbeni material, azbest, cement, vlaknat cement »Celit«, saloni, bitumirana in katranižirana klobučevina, firnež proti rji, cestni katran, itd.

Dalje bodo na razstavi zastopane tudi sledeče panoge: Športni predmeti, igrače, krznarstvo, papirna industrija, glasilna, steklo, porcelan in keramika, bižuterija in drugo.

Knjige: »Slovenstvo« bodo obsegale 200 strani, formata 14x20 cm. Knjige bodo z žico vezane, ovite kartonski z lepimi naslovnimi ilustracijami. — Knjige bodo lahko v okras vsaki knjižnici. — Naročite se takoj na vseh 24 knjig »Slovenstvo« z dopisnico na upravo »Slovenec«, Kopitarjeva 6, Ljubljana.

S štajerskega

Nezgod. Ivan Skalicky je v Košakih razkladal hode in stavbišče, ki ga je bil prepejal na stavbišče. Pri razmetavanju pa mu je tram stri spodnji del desne roke. — 62letni delavec iz Peka, Srečko Stelzer, je bil zaposlen v Studencih v gramozni jami. Nenadoma pa se je pod njim udrla in moč je padel več metrov globoko. Zabil je težje notranje poškodbe in so ga morali prepeljati v bolnišnico. — Delavec Martin Srncar je bil zaposlen na neki stavbi. Med delom pa mu je na glavo padla opeka, ki mu je prebila lobanjo. Težko ranjenega so ga prepeljali v mariborsko bolnišnico.

S Hrvaškega

Štirikrat enotna hrana v zagrebških gostinskih lokalih. Zagrebška občina je pred nedavnim odredila, da morajo vsi zagrebški gostinski lokali po enkrat na teden prirejati enotna kosila in večerje, toda sedaj je izšla nova odredba, ki določa, da morajo vsi gostinski obrati po štirikrat na teden prirejati enotna jedila. Določba bo stopila v veljavo prihodnji teden.

Sodelovanje med ustaškimi gibanjem in fašizmom. Na poslanico, ki jo je v radiu naslovil na Italijane in druge narode grof Ciano in v kateri je pozval vse ljudi na boj proti boljševizmu, je odgovorilo tudi hrvaško ustaško gibanje, ki je skupaj z delegacijo italijanske fašistične stranke sklenilo poslati grofu Ciano odgovor, da bo ustaško gibanje skupaj s fašistično stranko zastavilo vse svoje sile, da se boljševizmu zlu naredi konec. Odgovor na poslanico sta podpisala italijanski general Coselschi in glavni ustaški pribočnik Blaž Lorković. Med drugim je v odgovoru tudi rečeno, da se bo hrvaški narod ob strani Osi boril do končne zmage proti demokratskim in plutokratskim silam.

Graditev novih gimnazijskih poslopij. V zvezi z novim prosvetnim programom hrvaške vlade je bilo odredeno, da se gradi več poslopij tudi za nove srednje šole. Tako sedaj grade več novih gimnazijskih poslopij v krajih, kjer srednjih šol doslej sploh ni bilo ali pa so se stiskale v neprimernih prostorih. Vsega skupaj grade za 80 milijonov kun novih poslopij.

4500 ruskih emigrantov na Hrvaškem. Po uradnih ugotovitvah biva na hrvaškem ozemlju 4500 Rusov, ki so pribežali v te kraje po zlomu carske Rusije. Večinoma so to šolani ljudje, saj je med njimi 60% takih, ki imajo dovršene srednje šole, 25% pa takih, ki imajo dovršene visoke šole. Mnogo med njimi je inženirjev, zdravnikov, odvornikov in profesorjev.

Priključitev bližnje okolice mestu Zagrebu. Hrvaška vlada je sklenila priključiti mestu Zagrebu vsa naselja v neposredni bližini mesta. Prebivalstvo Zagreba se bo povečalo za okroglo 100.000 in bo znašalo 300.000 ljudi. Že poprej so se zagrebški občinski sveti ponovno bavili z vprašanjem priključitve okolice, toda mnogi razlogi so govorili proti združitvi, kajti mesto se je bilo, da bi moralo žrtvovati prevelike zneske za primerno ureditev zapuščenih okoliških vasi, posebno pa cest.

V treh vrstah...

Cvetje v jeseni. Tam v Zeleni jami na nekem vrtu je začela lepo in bujno cveteti nizka hruska.

Nova razdelitev gostinskih obratov. Po izjavi tajnika Združenja gostinskih obratov je bila sedaj izvedena nova razdelitev odnosno kategorizacija gostinskih obratov. Ko je bil 17. julija letos objavljen nov cenik za gostinske obrate, so bili ti razdeljeni v dve kategoriji. Po novi razdelitvi bodo v Ljubljani obstajale tri kategorije. V prvo kategorijo bodo spadale velike restavracije. Restavracija »Union« bo zavzemala posebno ekskluzivno stališče.

Gobja razstava. Na prošnjo tržnega urada je znani gobar in strokovnjak g. Ante Beg priredil v omari posebno razstavo gob. Omarija je bila pritrjena na vogalu semenišča, kjer je prostor za prodajo različnih gozdnih sadežev.

Modernizacija ceste Planina—Ljubljana. Velika Italija je pričela prav sistematično z urejevanjem in modernizacijo cest v Ljubljanski pokrajini. Za cestna dela so določeni milijonski krediti. Sedaj so pričeli z modernizacijo velike ceste Planina—Ljubljana, ki je bila od davnih dni najvažnejša prometna žila, ki je vezala Ljubljano s Trstom, po kateri je pred železnico valovilo vse polno tovornikov. Cestna dela na tej progi so razdeljena v tri odseke. Dela je prevzela ljubljanska tvrdka inž. Dukič in drug. Zaposlenih bo do 800 delavcev domačinov.

Istituto „Guglielmo Marconi“ - Venezia

specializato corsi recupero anni e abbreviazione. — Proroga servizio militare. — Convitto. — Semicconvitto. Pensionato alunni e scuole regie. Aperte iscrizioni. Chiedere programma.

specializzati tecnici per la nautica e l'aeronautica. — Odložena vojaška obveznost. — Zavod za notranje in zunanje učenje. — Pensionat in krajevo šole. Vpisovanje prost. Zahtevajte program.

Koledar

Danes, sobota, 20. septembra: Kv. Evst. Nedelja, 21. septembra: 16 pb.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; Murmayer R., Sv. Petra c. 78.

Seznam davčnih osnov sodavičarjev, trgovin z alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami, trgovin z delikatesami, kavarn in stavbenikov so tudi že razgrnjeni v vratarstvu sobi v pritličju leve hiše magistrata ter zato opozarjamo zainteresirane, naj si jih ogledajo do 2. oktobra.

Ker so kraji Blaževci, Stefanec, Radočaj, Zapeč, Košac in Plemenitaš priključeni samostojni hrvaški državi, so izločijo iz poštnege okoliša Stari trg ob Kolpi. — Za Visokega komisarija: pokrajinski ravnatelj pošte, brzojava in telegrafa: Stukelj.

Vse, ki se zanimajo za klavirsko igro opozarjamo, da se bo vršil v sredo, dne 24. t. m., ob pol 8 zvečer v Mali filharmonični dvorani koncert na dveh klavirjih, ki ga bodeta izvajali naši pianistki prof. Osterc-Valjalo Marta in Silva Hrašovec. S posebno ljubeznijo sta začeli gojiti obe dami igro na dveh klavirjih in sredi koncerta bo drug njun javni koncert na dveh klavirjih. Na sporedu so dela skladateljev: Arenskega, Bacha, Busonija in Knorra. Na koncert opozarjamo in vabimo. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

Dogoni živine prihodnji teden. »Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu te-le dogone za govejo živino: v torek, 23. t. m., v Kočevju, v torek, 23. t. m., v Stični, v sredo, 24. t. m., v Dol. Logatcu in v sredo, 24. t. m., v Ljubljani. Strojovna mesarska združenja naj pošljejo iz vsakega sodnega okraja na najbližji dogon po enega ali dva pooblaščenca zastopnika zaradi prevzema živine.

Gospodarska reja kunccev. Tak je naslov knjižici, ki izide prve dni oktobra t. l. Izda jo Zveza društev »Mali gospodar v Ljubljani« v založbi Železničarske splošne gospodarske zadruge (kratkot: »Zegoze«) v Ljubljani, Bleiweisova cesta 35-II. Razprava bo vsebovala vsa navodila za gospodarsko smoteno rejo naših gospodarskih pasem kunccev. Zato bo v sedanjih časih dobrodošla tako začetnikom kakor tudi starejšim in naprednejšim rejcem, saj bo najobsebnostja od vseh naših dosedanjih. Naročite jo že sedaj pri »Zegozi«, ker bo izšla z ozirom na postoječe razmere le v omejenem številu.

Angorsko volno, t. j. dlako od angorskih kunccev, domačo ovčjo volno in kožice od kunccev kupuje po dnevnih cenah Železničarska splošna gospodarska zadruga (kratkot: »Zegoze«) v Ljubljani, Bleiweisova cesta 35-II, ki prevzema volno in kožice tudi v predelavo. Kupujemo samo od članov, prodajamo tudi nečlanom. Zadrževanje cenik in pojasnila.

Legna da ardere faggio e rovere acquistiamo forti quantitativi pagamento contro apertura credito bancario. Indirizzare offerte: SEGHERIA DURBIANO — RIVOLI (Torino)

Bukova in hrastova drva kupujemo v velikih količinah. Plačila po odprtem bančnem kreditu. Ponudbe naslovite na: SEGHERIA DURBIANO — RIVOLI (Torino)

Praška domača mast

GISTI IN ZDRAVI RANE DOBI SE V VSEH LEKARNAH

27 T R. d. št. 2/41

CORA
TORINO • 1835
CORA - CORA
l'aperitivo di gusto moderno.
Si prende con selz.
aperitivo modernega okusa.
Pije se s sodavico.

Točimo: zajamčeno pristna izbrana vina
Ruffino, Valpolicella, Ruftina, Teran, Carlo-Socci, Santa Fiora, Collo, Namizno italijansko belo in črno, dalmatinsko, rizling; nadalje: Cincano, Marsala all Uova, Ballor, Alentico, Prosecco, Merlot itd. Sveže pivo
Brezalkoholne pijače „San Pellegrino“. — Nudimo okusno hrano. Domače krvavice, telečja in svinjska pečenka, perutnina, šunka, hrenovke, salame, sir, sardine in razna druga jedila. — Ekspres-kava v brezmesnih dneh mnogovrstna izbira raznih jedil. Sprejemamo abonente
GOSTILNA „PRI LOVCU“ Rimska-Bleiweisova cesta. Tel. 46-95

Naročite naš popoldnevnik najcenejši »Slovenski dom«!

Igor Zagrejen:

Zavetje v pečevju

Zunaj so zahreščali v pesku trdi, pa opotekavi koraki.

Burga je odprla vrata.

»Je vse dobro?« je brez sape vprašal Tone.

»Jel Boga zahvalil? Pa še fantek!«

Sama pri sebi pa s skrbjo pomislila: »Sam Bog ve, če bo kaj iz njega, če bo obstal! Tako neizrečeno je revček šibak!«

»O, ti Liza, Liza, moja Liza!« je zavpil, butnil keblijco na tla, planil mimo Burge k ležišču in pokleknil.

Pobožal je blede Lizo po laseh in čelu, jo poljubil prav narobno na obe lici in na oči ter čisto nalahko naslonil svoj obraz k njenemu. Z roko pa jo je prijel kar se je dalo nalahko za ramo. Dolgo časa sta bila tako in Liza je elišala, kako mu razbija srce.

Trudno se je smehljala od sreče. Zdaj je pa Burgo premagalo. Obrnila se je vstran in si s predpasnikom obrišala oči.

»Tale mala stvarca je pa najina! O ti ljubi Bog, kako neizrečeno si ti dober! Kako si ti dober!« je sam pri sebi dejal z vsem srcem, ko je gledal sinčka. Neznanosko rahlo se ga je dotaknil, da ga ne bi prebudil.

Burga je privlekla odej in skrbno po-

krila porodnico. Pogasila je ogenj, čeprav je dim pridno pobiralo z vrha.

Vsi trije so to noč prebdeli. Spal je le četrti, najmlajši. Vseh skrbí so držale roke nad njim.

Z neprespanimi očmi je drugo jutro vstal Tone, komaj se je skozi reže ob vratih dalo razpoznati, da se zunaj dela dan. Nič ni bil spal. Napet kakor struna je poslušal vso noč, če se bo drobčkan kaj oglasilo. Kadar se je, je planil z ležišča in bos obstal ob Lizi. Že je spet postalo tiho. Ničkolikokrat se je tako brez potrebe razburil in spet legel.

Kdo ve, če sta se Burga in Liza za najmlajšega na Vreskovini tudi v resnici zadostí pobrigali? Zenske so že take: ono reč, ki naj bi šla na odgovor samo njim, opravilo samo naspol, pa je že dobro. Saj jim itak nobeden ne gleda pod prste, ker se v njej nič ne razpozna! Nemara, da s čisto majhnimi otroki enako počno. S takimi mislimi se je kar naprej bodel.

Kar naprej je vstajal, brskal po žerjavici in prižigal, da bi si posvetil.

Zdaj se mu je zazdelo, da je tisti drobčkan stvaril, sinčku njegovemu, zmanjkalo diha. Pa je že otrok kako pih-

nil ali hrknil v spanju, da je Toneta spet pognalo nazaj v otavo.

Pa ni dobil miru.

Nekaj časa ga je po takem obisku še strpelo, potem pa ga je spet segnalo z ležišča, da bi šel pogledat, če je čisto gotovo, da je sinček še živ.

»Lepo bodi zahvaljen, Gospod Bog, pa še naprej pazi nanj, pa čeprav meni kaj ne bi imelo iti prav! Pa še na Lizo!« Tako je govoril sam pri sebi. »Saj veš, o Bog, da nisem nič prida človek, da sem si marsikakšno že naprtil na breg in si otežkal hrbet, veš pa tudi, da kadar sem kaj napravil proti tvojim zapovedim, nikoli nisem ravnal iz objektivnosti! Ti veš, da Te imam zares rad in da molim k Tebi kolikor le morem, sicer res da z duše skoraj samo takrat, kadar me prime, ampak takrat odkrito in zares, tako da ti še povedati nisem v stanu. Ti vse vidiš, ti vse veš, pa tudi veš, da je tako res in da bi bil rad dober, čeprav mi tako rado spodleti, da že kaj napravim, kar ti prav gotovo ne more biti všeč! O, za te reči tudi jaz vem, še predobro! Saj me je sram zaradi njih, ko prihajam pred te prošnjo, da me obvaruj pred nadlogami! Prihajam pa le, zakaj ti si nebeški oče posvetnih otrok, pa jih nikoli tako ne udarjaš kakor bi zaslužili, zato ker nimaš k jezi in maščevanju in tehtanju nagnjenega srca kakor njih očete po životu. Ti, Bog nebeški, Ti poskrbi, da se mojemu prve-

mu ne bo nič zgodilo in da bo Liza ostala zdrava!«

Tako približno je Tone v temi zdihoval k Bogu, čeprav nemara ne natančno s temi besedami. Misli pa je prav tako. Drugače tudi ne bi mogel, saj je bil zdrav, pravega srca, odkrit, in je vedel, dokod seže božja moč, dokod pa človeška.

Nekaj časa je bil pri miru na svojem ležišču, vdan v tako premišljevanje in molitev, pa ga je spet kar na lepem zaskrbelo; vrglo ga je kvišku in bos se je spet odpravil tja k Lizi.

Burga, ki ni mogla trdno spati kakor že nobeden star človek ne more, je nekaj časa tiho gledala do početje, nazadnje se je pa le oglasila:

»Tak daj no že enkrat mir, ti obledel! Saj če boš kar naprej tical sem pa tja, boš zbudil njo in otroka! Potlej jih pa kar ti epet privpripi, da bosta nazaj zaspala! Spat se spravi! Če bo kaj, bom že jaz pravi čas pokončil!«

Tone pa le ni mogel spati. Ko se je začutil jutranji mraz, je bil že na nogah.

Sedel je na pograd in čakal, da se še kdo zbudi.

Prva je potisnila s sebe odejo Burga. Urno je zakurila, potem pa pomolzla Rjavko. Toneta — kakor da bi ga še za mar ne jemala. Neznanosko je zdaj postala veljavna in pomembna. Kakor gospodinja na gruntu se je obračala.

Potem se je zbudila tudi Liza.

Kmalu je zavekal še otrok.

Komaj se je oglasil, je bila Burga že zraven.

Kakor bi bila opravila že kup svojih otrok, tako izkušeno in nič zbegano se je vedla.

Malo mleka je imela v lončku, vanj je vtila toliko vode, da je je bilo naspol. Potem pa je počasi, kapljico za kapljico pomagala v tista usta, ki jih je bilo komaj dobro videti. Ta drobnička se mora na sesanje še privaditi in se tudi bo po malem.

Tone je tačas zaklal kuro. Še na koži je mislil ta človek, si pravi Burga. In tega petelina, ki ga drugega ni kakor sam tepež, je tudi privlekel gor!

»Ljubi Bog, daj, da bosta svojega prvega oba lahko veselila! Tako prosi Burga poihem. »Daj mu moči, fantičku drobnemu! Tako je revež šibak! Nič ne kaže, da bi ostal živ, ampak ti boš že napravil tako, da bo!«

Zares je šibak ta otrok, težko, da bo kaj iz njega. Tako premišljuje.

Fantček, drobna stvarca, zdaj pri dnevu zares ne kaže, da bi ostal živ.

Tak reven punkelček je, ves plav in rjav, nobene prave sape nima, dih mu kar zastaja. Nič mu ne mara migati trebušček. Ti reveček ti ubogji!

Ko opokodne najlepše sveti sonce, da se zdi gorkota kar poletna, šele stopita Tone in Burga ven in sedeta pred zavjetjem na klop.

(Dalje.)

Andrejčkov
Jože:

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

37.

Petra je Aleš spoštoval in poslušal. Ker ni poznal pravega očeta, je pač mislil, da mu je Peter oče. Včasih ga je v skrbi vprašal za mamo, pa mu je Peter odgovarjal, da jo bo videl čez nekaj let, če bo priden.

38.

Ker so bile vasi daleč od Petrovega domovanja, ni Aleš mogel hoditi med druge otroke in se z njimi igrati. Zato si je pomagal sam in si kratil čas po svoje. Vsak dan je gonil na pašo kozi, posedal na bregu Save ter drvil vanjo kamenje.

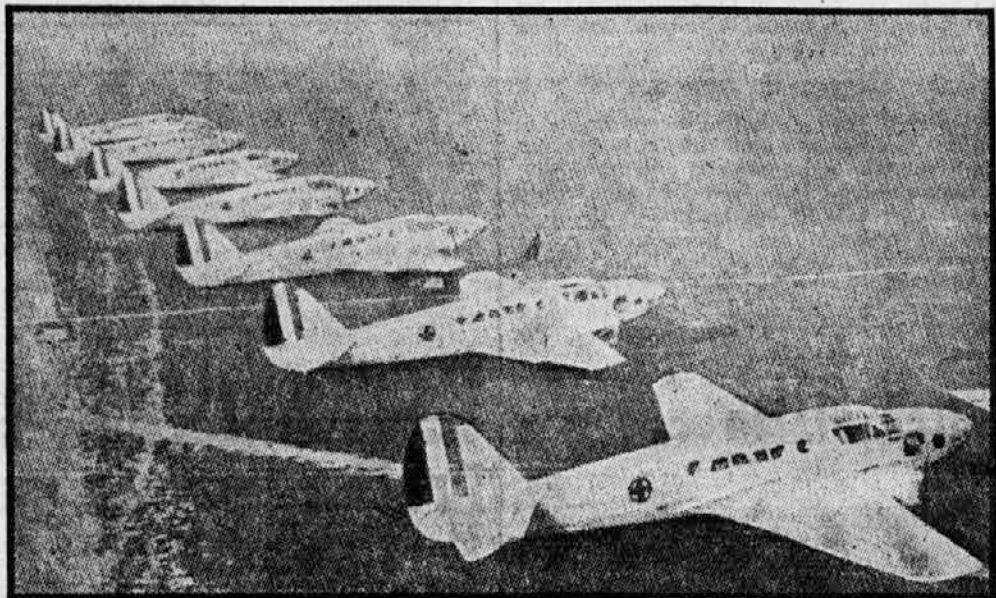

39.

Drugače je pa sedal pod star hrast, narezal vrbovih mladik ter delal iz njih piščalke, ki je vsaka drugače pela. Slednjič se je v tej umetnji tako spopolnil, da je izdolbel na veliki piščali več lukenj in nanjo postrani piskal, da se mu je še Peter čudil.

Beli »angeli na motor...«

Veliko delo, ki ga opravljajo dan za dnem sanitetna letala - V nemško-poljski vojni so med prevozom umrli od 2500 le štirje ranjenci

Eskadrila italijanskih sanitetnih letal

Ko zasledujemo vsak dan vojne operacije, mislimo v prvi vrsti na to, koliko so čete od trenutka, ko je bilo izdano zadnje uradno vojno poročilo, napredovale in kako daleč so v tem času potisnile sovražnika nazaj, kvečjemu še na to, kakšne izgube je sovražnik pretrpel, koliko njegovih vojakov je obležalo na bojišču in koliko letal je bilo sestreljenih. Le redkokdaj pa se spomnimo tudi na številne ranjence, ki jim je na bojnem polju treba čimprej priskočiti na pomoč in jih čimprej odnesti, oziroma odpeljati daleč v zaledje, na varno.

Odnášanje ranjencev z bojišča nekoč in danes

Pomoč, ki jo v sedanjih vojni dobi ranjenec na bojnem polju, je dokaj učinkovitejša in hitrejša, kakor pa je bila na primer v času prejšnje svetovne vojne. To je v prvi vrsti treba pripisovati napredku, ki ga je doživelo v času od prejšnje svetovne vojne do danes letalstvo. Z bojnih polj so prej ranjence morali prenašati na rokah v bližnjo

vojaško bolnišnico, kjer so jih za silo obvezali, potem pa počali prepeljati v kakšno mesto daleč v zaledju, in jih tam prepustili popolni zdravniški oskrbi. Preden pa je ranjenec prišel na ta način popolnoma na varno in mu je bila zagotovljena zadostna zdravniška pomoč, je dostikrat minulo tedne in tedne, kajti takrat niso še imeli tako popolnih prevoznih sredstev za ranjence, kakor jih imajo danes. Tudi v to človekoljubno službo so postavili letala, ki je velikim daljavam od bojnega polja pa daleč v zaledja lahko najhitreje kos. V svetovni vojni 1914-18 so o »reševalnih« letalih, ki naj prevažajo ranjence z bojišča, govorili le bolj v toliko, da so se z njimi pred svetom ponašali, danes pa to ni več samo prazna beseda, pač pa dejstvo, razveseljivo najbolj za tiste, ki se po besneti vojni vihrli kot ranjenci znajdejo hitro v »leteči« kliniki...

»Leteča klinika«

Nekoč si videl v zaledju bojišča dolge vrste voz, na katerih so ranjenci ležali kar na borni

slami in se tako vozili dneve in dneve ter trpeli neizmerne bolečine. Takšno mučno potovanje je bilo zanje res najlepša prilika, da so ali izkpravili, ali pa so se jim rane prisadile, da jih potem ni bilo morda nikdar več mogoče ozdraviti. Danes je reševalna služba na bojiščih čisto drugačna. Tam lahko vidiš dan za dnem, kako pristajajo in se spet dvigujejo v zrak bela sanitetna letala, za ranjence nekaki »angeli na motor«.

Sanitetna letala so po večini veliki, dvo- ali trimotorni aparati, ki lahko lete s hitrostjo kakšnih 200 do 300 km na uro. Na njih je ponavadi po osem ležišč, ki jih nosijo zložljivi podstavki. Vojna lekarna, steklenice s kisikom in drugi zdravniški pripomočki za prvo silo, vse to je na tej »leteči kliniki« vsak čas na razpolago.

Italija ima dve vrsti sanitetnih letal

V Italiji imajo dve vrsti letal, ki jih uporabljajo v ta človekoljubni namen, v primeru nujne potrebe pa je na razpolago še več drugih tipov letal, ki lahko opravljajo kočljivo nalogo »letečih klinik«.

Sijajni so bili uspehi, ki so jih s takšnimi sanitetnimi letali dosegli v času nemško-poljske vojne. Po zraku so tedaj prepeljali okrog 2500 ranjencev z bojišča in so od vseh teh umrli samo štirje, pa še ti so bili prepeljani v zaledje s takšnimi letali, ki niso bila namenjena za zdravstveno službo.

Prva stvar — kisik

Najvažnejša stvar, ki jo moramo imeti na razpolago, če hočemo ranjencem uspešno pomagati na ta način, da jih prepeljemo s letalom v bolnišnice, je kisik: zrak je v višini kakih tisoč metrov že toliko redkejši, da še človek, ki je pri polni moči, to občuti. Ranjenec, ki je že precej oslabil, dobi že pri tej višini takojmenovano »višinsko bolezen«, ki se loti zdravega človeka šele v višini okrog 4000 metrov. Potem pridejo še druge nevarnosti. Letalo ne more leteti vedno vodoravno, pač pa mora višino menjati. Lahko zavoji tudi v »zračno luknjo«. In nazadnje se je treba z velike višine spustiti na tla, pri čemer so potrebni primerni manevri v zraku. Pri spreminjanju višine, se spreminja tudi zračni pritisk, kar vpliva tudi na krvni obtok. In spremembe zračnega pritiska ranjenec spet dosti težje prenaša kot zdrav človek. Vse to so nevarnosti, ki se jim tudi v tej človekoljubni službi ni mogoče izogniti.

Dobre strani odtehtajo slabe

Kakor pa ima ta služba še vedno nekaj slabih strani, tako ima tudi dobre, ki prejšnje več ko odtehtajo. Prevoz ranjencev s sanitetnim letalom je, kakor rečeno, neprimerno hitrejši, kakor pa je bil

nekoč, drugič pa ranjenec v letalu leti z zavestjo, da bo gotovo rešen in da leti daleč proč od bojišča, proti lastni domovini, kjer mu bodo z vsem priskočili na pomoč, da mu rešijo življenje. Vsega tega velikega upanja ranjenci v prejšnji svetovni vojni niso mogli imeti, če so se tedne in tedne vozili z navadnimi vozovi in dostikrat niti za silo ne obvezani.

Pomoč vojnim ranjencem pa ne bi bila popolna, če bi jo mogli nuditi samo tistim, ki so obležali kje na suhozemnih bojiščih. Treba je misliti

tudi na one, ki sredi morja čakajo rešitve

in se morda s poslednjimi močmi krčevito oprijemajo razbitin potopljenih ladij ali sestreljenih letal. Oči vseh teh nesrečnih ljudi se danes z večjim upanjem ozirajo proti nebu, kakor pa po obzorju, da bi kje v dalji zagledali rešilno ladjo. Vsi ti vedo, da je beli pišč z rdečim križem zanje zanesljivejša rešitev, kot ladja, ki si povsod niti ne upa na morje, čeprav ima na sebi še tako viden rdeč križ. Brali smo že večkrat, da sovražnik v svoji divji besnosti ni prizanesel niti sanitetnim letalom. Zato morajo včasih imeti ti, ki sredi morja, morda v resničnih čolnih ali v objemu s tramovi razbitih ladij ali ostankov letal čakajo na rešitev, mnogo potrpljenja. Morda je bilo reševalno letalo namenjeno vpravi k njim, pa ga je med potjo kje zalotil brezsrčni sovražnik, ga napadel, prepodil ali celo potopil.

Z letala ni lahko najti človeka v morju

Ni tako lahko z letala najti kje sredi morja nesrečnih mornarjev ali letalcev, ki obupno čakajo pomoči.

Vprav zdaj se pristojni činitelji ukvarjajo z mislijo, da bi bojna letala opremiti poleg drugega tudi s posebnimi vreticami, v katerih bi bilo neke vrste barvilo, ki bi takoj potem, ko bi letalo padlo v morje, na široko pobarvalo moreko vodo (barvilo bi bilo na primer rujav, da bi se na sinjem morju lepše videlo), in bi potem reševalno letalo hitreje našlo sled za letalci, ki so strmoglavili v morje. Ranjenega letalca, pa čeprav bi bil že v nezvesti, bi lepo držal na površju nepotopljivi mehur, vse okrog njega pa bi bil ogromen rumen madež, ki bi ga rešilno letalo lahko že od daleč opazilo.

Dan za dnem in ob vsakem času letajo ti »angeli na motor« po nebu nad zaledji bojišč. Nič jih ne ustavi, ne srditi bojni ples v neposredni bližini, ne pijano veselje nad zmago. To neutrudljivo človekoljubno delo ne išče pohvale in priznanja. Vse plačilo je hvala in smehljaj rešenega ranjenca, hvalen smehljaj vse domovine... (Po »La Domenica del Corriere«).

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

Prosim Vas, da bi blagovolili objaviti to pismo, ki se nanaša na slučaj odvetnika Legrosa v vašem cenjenem listu, ker bi mogoče utegnili zanimati javnost. Nočem omalovaževati bistrornosti in drugih policijskih sposobnosti komisarja Floberta, toda bojim se, da, če bo vztrajal pri svojem sumu na akademika Foriera, da bo naredil veliko napako. Prav malo bistrornosti je treba, da je mogoče ugotoviti, da je spodnja krogla bila izstreljena iz Forierjevega samokresa, če se le nekoliko pomisli na položaj osebe, ki stoji strelja na drugo, ki sedi pri mizi. Ena izmed krogel se je zarila v omaro nad višino, v kateri je morala biti odvetnikova glava, druga pa pod njo. Razumljivo je, da se je krogla, katero je izstrelil odvetnik, zarila v omaro nad njegovo glavo. Ker pa je preiskava dognala, da so sledovi krvi le na krogli, ki je bila od zgoraj, je več kot jasno, da se je odvetnik ustrelil s lastnim samokresom in da ni prav, če kdo obtožuje za to nekoga drugega. Forier bo mogoče obsojen zaradi kakšnega drugega prestopka, toda nikakor mu ni mogoče dokazati in ga obsoditi za dejanje, katerega ni storil. Več kot golovo je torej dejstvo, da je odvetnik Legros postal žrtev nesreče, ko je snažil svoj samokres. To je moje mnenje, ki pa

se mi zdi vsaj nekoliko upoštevanja vredno.

Croixnoir.

Vrnil sem mu časopis in dejal: »Mislim, da ima prav.« »Res ni nobenega dvoma o tem. Vsa zadeva izgleda popolnoma preprosta in je vse senzacija že konec, razen če... Toda o tem bo še dovolj časa razmišljati pozneje. Sedaj pa je čas, da odidem. Ali greš z menoj?« »Prav rad. Toda kam neki greva?« »Na kraj zločina ali nesreče, kakor trdi gospod Croixnoir.« »Ti torej ne verjameš, da bi bila nesreča?« »Odkrito rečeno, ne. Dovolj stvari je, ki mi branijo to razlago. Če bi se bil ranih kako drugače, bi verjel, da je nesreča, toda zelo malo verjetno je, da bi v takšnem slučaju krogla zadela naravnost v sence. Toda pojdiva. Zanima me kaj pravi o tem policija.«

Sedla sva v Doretov mali avtomobil in v par minutah sva že bila v pisarni pokojnega odvetnika Legrosa, kjer sva našla na policijskega ravnatelja Duponta, na komisarja Floberta in na nekaj poročevalcev največjih pariških dnevnikov.

Povedali so nam, da se v sobi še nihče ni ničesar dotaknil. Doret se je približal

pisalni mizi in začel vse stvari na njej pozorno opazovati. Njegovi poklicni tovariši, ki so poznali njegove izredne sposobnosti, so pazljivo zasledovali vsako njegovo kretnjo.

»Poskušal bom obnoviti ves dogodek ali bolje, sam se hočem živeti vanj.«

Sedel je na odvetnikovo mesto in vzel telefonsko slušalko v svoje roke. Toda takoj mi je namignil, naj pridem bliže in mi zašepetal na uho:

»Ali se ti ne zdi čudno, da se je nesreča pripetila medtem ko je telefoniral? Mislim, da če bi se dalo ugotoviti, s kom je govoril, bi se zadeva precej pojasnila.«

Z očmi je sledil vrvice od slušal do telefonskega aparata, ki je stal na mali omarici poleg pisalne mize. Nenadoma mu je obraz zažarel. Vstal je, odprl vrata pri omari, na kateri je bil telefonski aparat, vzel iz nje slušalko, pritisnil na nek gumb in ostal negiben. Njegov obraz je izražal silno pozornost. Znova je pritisnil na gumb in stopil k pisalni mizi. Vzel je z nje mapo in polo papirja in se vrnil k omarici. Vzel je spet v levico slušalko in pritisnil na gumb. Njegova roka je začela brzati po papirju. Njegov obraz je izražal ne samo pozornost, ampak vedno večje razburjenje. Čez nekaj minut je končal. Bil je smrtnobled in v očeh mu je odsevala groza.

Nobene besede ni mogel izpregovoriti. Odložil je mapo, spravil papir in prepustil slušalko tovarišem, od katerih jo je vsak hotel imeti prvi.

Nemudoma je zapustil sobo in stekel po stopnicah. Sledil sem mu in skupaj sva sedla v avtomobil.

Avto je z bliskovito naglico krenil proti uredništvu lista »Le Réveil«. Doret je stekel po stopnicah v svojo sobo in sedel k pisalnemu stroju. Ze čez nekaj minut je izročil ravnatelju Beaulardu članek. Ta ga je nemudoma prečital in ga dal glavnemu uredniku, rekoč: »Pripravite takoj izredno izdajo!«

Ničesar nisem še razumel od vse te zadeve. Pograbil sem torej prijatelja za roko in mu z užaljenim glasom rekel:

»Mislim, da mi sedaj lahko pojasniš za kaj gre?«

»Brez dvoma,« je odgovoril smehljaje in si prižgal cigareto. »Opazil sem, da je odvetnik Legros uporabljal mnemofon. Je to aparat, ki posname telefonske pogovore, če je oseba odsotna. Takoj ti pojasnim z zgledom. Če je ta aparat priključen telefonu, more oseba, ki telefonira, govoriti, ne da bi dotičnik, kateremu je bilo sporočilo namenjeno, vrne, mu ni treba drugega, kot da vzame slušalko in pritisne na gumb. Aparat mu poda natančen posnetek tega, kar je bilo pred več urami ali celo pred dnevi sporočeno. K sreči je bil pri odvetniku mnemofon vključen.«

»Zahvaljujem se ti za izčrpno poročilo, sem mu dejal. »Toda mene mnogo bolj zanima, kaj si na tem aparatu posnel, da bi bil tako razburjen in kaj je v onem članku, ki si ga oddal, da je za to potrebna posebna izdaja.«

»Našel sem ključ do zločina,« je dejal Doret, ki se je očitno zabaval s tem, da je dražil mojo radovednost. Nato pa je nadaljeval:

»V resnici gre za zločin. Sedaj ni več moja tajnost. Gotovo so v tem času tudi moji tovariši in policija izvedeli resnico. Saj se mi vedno zgodi enako: pridem le nekoliko prej kot drugi. Tu imaš prepis razgovora, ki sem ga posnel z mnemofona. Prečitaj ga. Opazil boš, da se na koncu sliši tudi strel iz samokresa, in sicer en sam strel. S tem se zdi, da je potrjena izjava stare vdove, ki je trdila, da je slišala samo en strel.«

»Zelo čudno je to, ker sta se našli dve krogli in tudi Raymond Forier je priznal, da je streljal.«

Se več čudnih stvari je v vsej zadevi. Upamo, da se bodo pojasnile ena za drugo.«

Tako sem izvedel za usodni telefonski razgovor, katerega je imel odvetnik Legros tik pred smrtjo in katerega sem z vso natančnostjo podal v začetku te knjige.

Doret je bil dobre volje. Mel si je roke in dejal:

»Ah, gospod Croixnoir, nikakor ni ste tekmeč, kakor sem se od začetka bal. Mesto tega pa ste nevarna divjad, katero je treba ujeti...«

Tedaj pa se je nenadoma nečesa domislil. Vstal je in mi rekel:

»Ali greva?«

Sledil sem mu, ne da bi ga vprašal za pojasnilo. Stvar me je začela silno zanimati.